

CEDMO Trends SK

10. vlna Očami Ipsosu:

Vnímanie dezinformačných naratívov na Slovensku

Espresso

OBSAH SPRÁVY

- 1 Základné parametre
 - 1.1 Špecifikácia výskumu
- 2 Aktuálne trendy
- 3 Vnímanie dezinformácií
- 4 Vnímanie dezinformačných naratívov

1 Základné parametre

Názov výskumu: CEDMO Trends

Termín hlavného zberu dát: 1. vlna: 31. 8. – 8. 9. 2023, 2. vlna: 22. 9. – 1. 10. 2023, 3. vlna: 13. 10. – 25. 10. 2023, 4. vlna: 10. 11. – 23. 11. 2023, 5. vlna: 8. 12. – 18. 12. 2023, 6. vlna: 12. 1. – 28. 1. 2024, 7. vlna: 9. 2. – 23. 2. 2024, 8. vlna: 8. 3. – 24. 3. 2024, 9. vlna: 12. 4. – 25. 4. 2024, 10. vlna: 17. 5. – 31. 5. 2024

Cieľová skupina: reprezentatívna populácia 16+

Spôsob výberu respondentov a respondentiek: kvótny výber

Nastavenie kvót: podľa Štatistického úradu SR

Sledované kvóty: pohlavie, vek, vzdelanie kraj, veľkosť miesta bydliska, používanie internetu

Metóda zberu: dopytovanie metódou CASI pomocou online panelu Populacia.sk a F2F dopytovania

Celková vzorka: 1. vlna: n = 2370, 2. vlna: n = 2106, 3. vlna: n = 2117, 4. vlna: n = 1956, 5. vlna: n = 2002, 6. vlna: n = 2012, 7. vlna: n = 1961, 8. vlna: n = 1948, 9. vlna: n = 1900, 10. vlna: n = 1834

1.1 Špecifikácia výskumu

Cieľom dlhodobého výskumu realizovaného na Slovensku je sledovať postoje a názory populácie k rôznym spoločenským témam, zameraných predovšetkým na dezinformácie a hoaxy, informačné poruchy, či hodnotenie demokracie na Slovensku. Dlhodobý výskum sa zameriava aj na mapovanie vývoja týchto trendov.

Zadáateľom výskumu medzinárodné multidisciplinárne výskumné pracovisko CEDMO (Central European Digital Media Observatory), ktoré vedie Karlova univerzita (ČR) a dodáateľom je spoločnosť IPSOS. Vedúci výskumného tímu za CEDMO je Václav Moravec, za výskumný tím IPSOS sa na projekte podieľajú Michal Kormaňák a Paula Ivanková.

Dotazník k výskumu bol navrhnutý zadáateľom a konzultovaný s dodáateľom, pričom jeho konečná verzia bola pripravená v spolupráci s dodáateľom.

Zber dát prebiehal elektronicky v kombinácii s osobným dopytovaním. Výber respondentov a respondentiek zabezpečila spoločnosť IPSOS prostredníctvom online panelu. Respondenti a respondentky boli regrutovaní/é na základe kvótného predpisu schváleného zadáateľom.

Publikácia vznikla s podporou

2 Aktuálne trendy

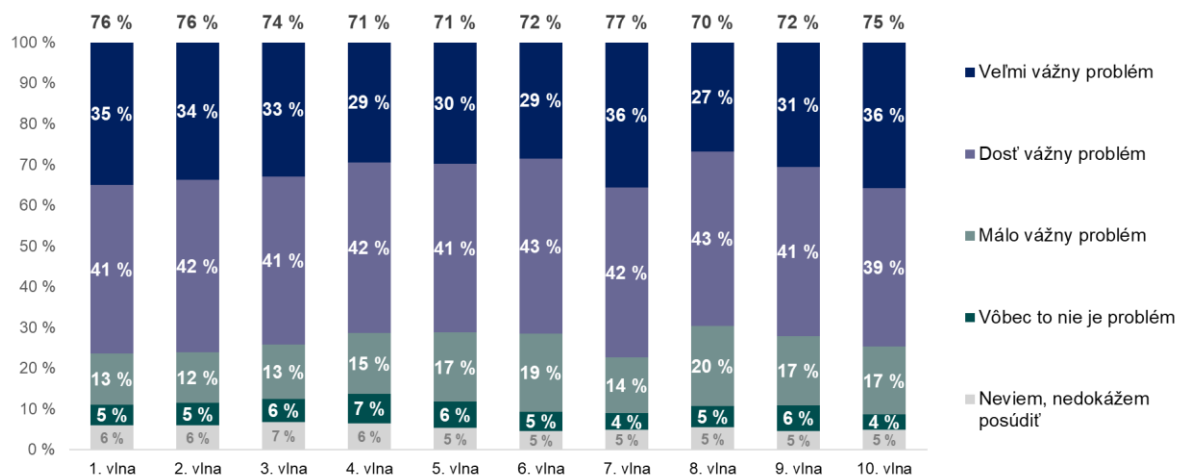
Výsledky z posledných desiatich meraní vykazujú dlhodobu pomerne stabilné výsledky s miernymi zmenami medzi vlnami. Väčšina respondentov a respondentiek považuje dezinformácie za vážny spoločenský problém a myslí si, že šírenie dezinformácií ohrozuje bezpečnosť Slovenska. Rovnako väčšina ľudí súhlasí s tým, aby štát obmedzil činnosť dezinformačných médií.

- Z dlhodobého hľadiska sa podiel ľudí, ktorí vnímajú šírenie dezinformácií ako vážny problém výrazne nezmenil, oproti minulej vlne však mierne vzrástol (zo 72 % na 75 %).
- 77 % populácie sa v aktuálnej vlne prikláňa k názoru, že šírenie dezinformácií ohrozuje bezpečnosť Slovenska. V porovnaní s prechádzajúcou vlnou ide takisto o mierny nárast (zo 73 % na 77 %).
- S obmedzením dezinformačných médií by v aktuálnej vlne súhlasilo 79 % populácie, čo je identický podiel ako v prechádzajúcej vlne.
- V máji sa do povedomia ľudí opäť častejšie dostávali pravdivé informácie, pričom povedomie nepravdivých naratívov opäť pokleslo. Spomedzi pravdivých naratívov 66 % populácie zaznamenalo správu o tom, že vláda SR schválila návrh nového zákona o Slovenskej televízii a rozhlase. Medzi nepravdivými naratívami najviac rezonovala správa o saharskom piesku, ktorú zachytilo 40 % ľudí.
- Dôveryhodnosť pravdivých naratívov je naďalej vyššia než v prípade nepravdivých. Zatiaľ čo dôveryhodnosť pravdivých naratívov mierne vzrástla, u nepravdivých je možné pozorovať pomerne stabilný trend. Spomedzi všetkých sledovaných správ 77 % opýtaných označilo za najviac dôveryhodnú správu o návrhu zákona o Slovenskej televízii a rozhlase.
- S dezinformáciami sa ľudia dlhodobu stretávajú najviac v online prostredí, predovšetkým v diskusiách a statusoch na sociálnych sieťach, v diskusiách pod článkami na internete, ale aj priamo v článkoch na webových portáloch.

3 Vnímanie dezinformácií

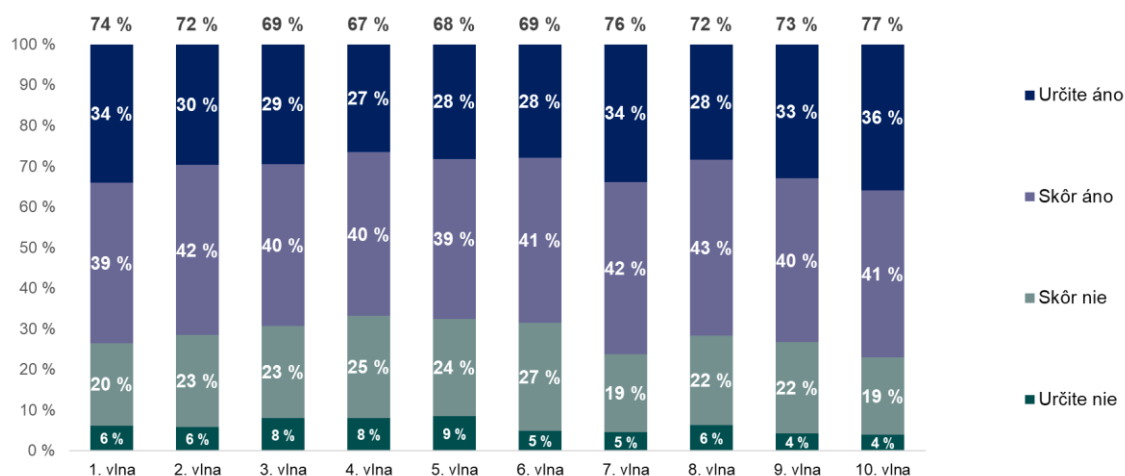
Viac ako tretina opýtaných považuje šírenie dezinformácií za veľmi vážny problém (36 %). Oproti prechádzajúcej vlne podiel tejto skupiny mierne vzrástol (z 31 % na 36 %). Približne 4 z 10 opýtaných vnímajú dezinformácie ako dosť vážny problém. Ženy (80 %) častejšie než muži (70 %) vnímajú vážnosť šírenia dezinformácií. V aktuálnej vlne vyššiu mieru obáv ohľadom šírenia dezinformácií prejavili aj starší ľudia nad 65 rokov (80 %), ale aj ľudia, ktorí nie sú spokojní s fungovaním demokracie na Slovensku (81

%). S výnimkou voličov a voličiek strán Smer a SNS sa k vážnosti šírenia dezinformácií častejšie prikláňajú aj voliči a voličky ostatných parlamentných (Hlas – 85 %, SaS – 88 %, PS – 89 %, Slovensko + KÚ + Za ľudí – 90 %, KDH – 83 %), ale aj neparlamentnej strany Demokrati (93 %).

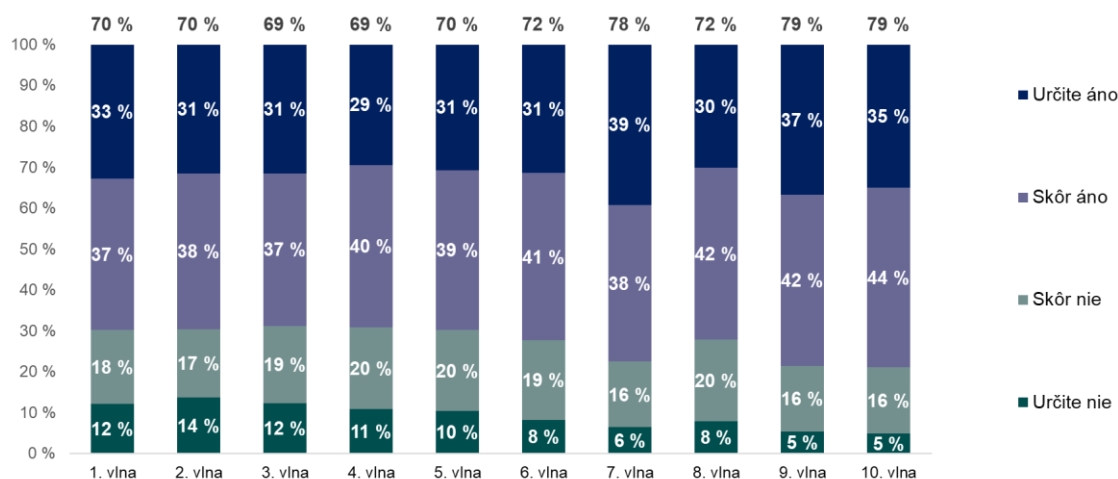
Otázka: IP04. Akým vážnym problémom je podľa Vás šírenie nepravdivých a manipulatívnych informácií (niekedy označovaných aj ako "dezinformácie") na internete?

77 % populácie považuje šírenie dezinformácií za hrozbu pre bezpečnosť Slovenska. Aj v tomto prípade je možné pozorovať mierny nárast tej skupiny ľudí, ktorá vyjadrila silný súhlas (z 33 % na 36 %). S názorom, že dezinformácie ohrozujú bezpečnosť SR častejšie súhlasia ženy (81 %), než muži (73 %), ale aj najmladšia generácia vo veku 16 – 24 rokov (84 %). Politická preferencia sa dlhodobo ukazuje ako kľúčový faktor aj pri názoroch na túto tému. V porovnaní s ostatnými politickými stranami, voliči a voličky strán Smer (69 %) a SNS (59 %) menej často vnímajú dezinformácie ako bezpečnostnú hrozbu pre Slovensko.

Otázka: IP05. Myslíte si, že šírenie nepravdivých a manipulatívnych informácií (niekedy označovaných aj ako "dezinformácie") ohrozuje bezpečnosť Slovenskej republiky?

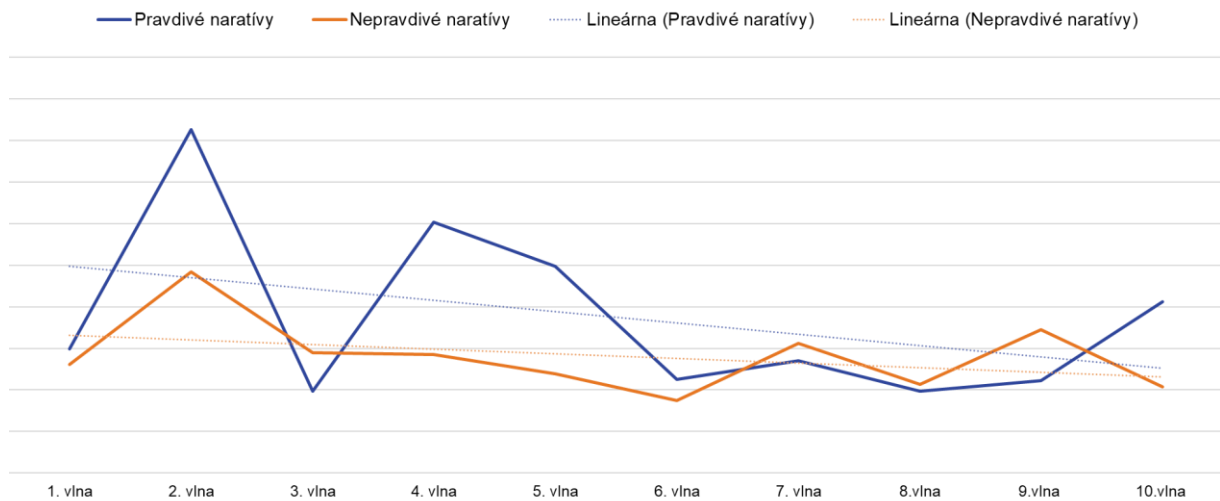
S obmedzením dezinformačných médií by súhlasilo 79 % opýtaných, z toho 35 % vyjadrilo silný súhlas. K obmedzeniu týchto médií sa o niečo častejšie prikláňajú ženy (81 %) než muži (76 %), ľudia vo veku 35 – 44 rokov (84 %), ale aj voliči a voličky Progresívneho Slovenska (89 %), koalície Slovensko + KÚ + Za ľudí (90 %) a strany Demokrati (96 %), ale aj ľudia, ktorí sú nespokojní s fungovaním demokracie na Slovensku (81 %).

Otázka: IP06. Je podľa Vás správne, keď štát obmedzí alebo znemožní pôsobenie médií, ktoré šíria nepravdivé alebo manipulatívne informácie (niekedy označované aj ako "dezinformácie")?

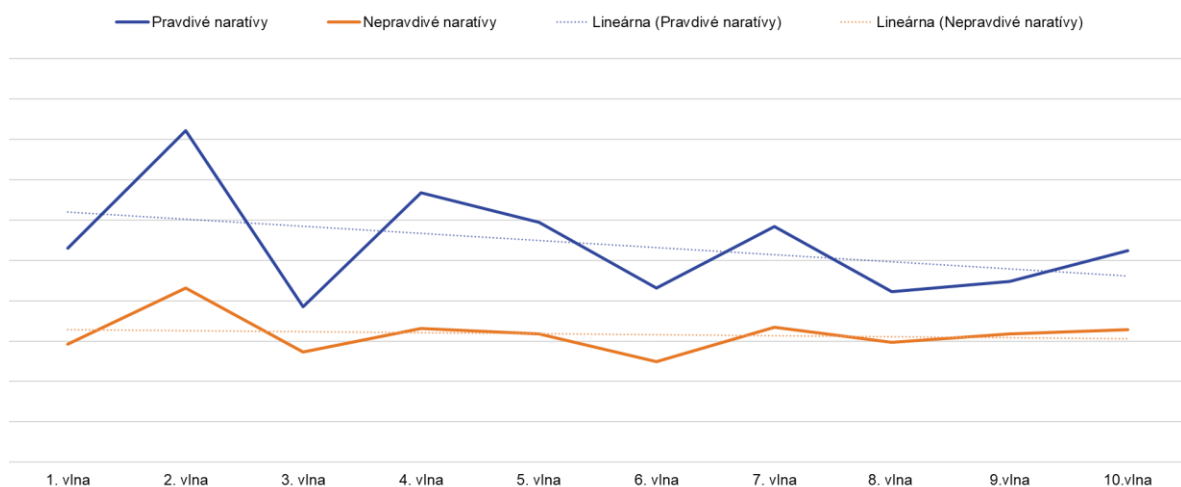
4 Vnímanie dezinformačných naratívov

V májovej vlně sa do povedomia ľudí opäť častejšie dostávali pravdivé naratívy, pričom povedomie nepravdivých naratívov pokleslo a dosiahlo najnižšiu úroveň od januára tohto roka. Medzi populáciou najviac rezonovala správa o návrhu zákona o Slovenskej televízii a rozhlase, zachytili ju dve tretiny respondentov a respondentiek (66 %). Viac ako polovica (55 %) populácie tiež zaznamenala výrok Lukáša Machalu, ktorým spochybnil tézu, že Zem je guľatá. Na druhej strane, pravdivú správu o tom, že Rusko v Bezpečnostnej rade OSN vetovalo rezolúciu proti závodom v zbrojení vo vesmíre zachytilo len 13 % opýtaných. Spomedzi nepravdivých naratívov najviac ľudí (40%), zachytilo správu o Saharskom piesku, ktorý by mal namiesto zrníkov piesku v skutočnosti obsahovať častice ťažkých kovov, a chemických prvkov na modifikáciu počasia. Vo všeobecnosti mali naratívy, obsahujúce informácie zo zahraničia nižšiu poznateľnosť než tie, ktoré sa týkali domáceho diania.

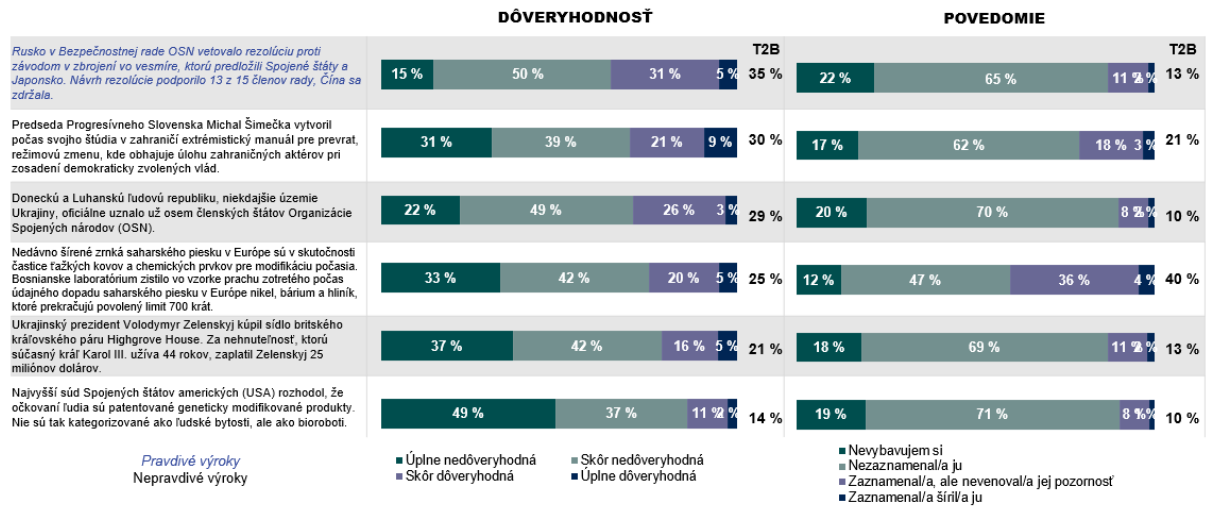
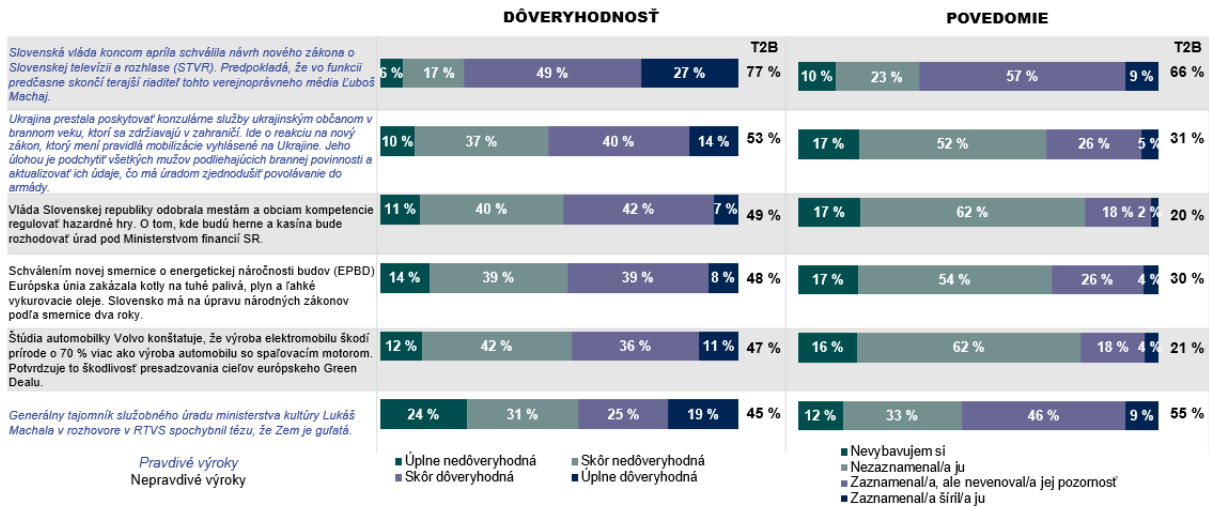

Otázka: DEZ01. Prosím uvedte, do akej miery ste zaznamenali, alebo nezaznamenali nasledujúce správy.

Pravdivé naratívy dosahujú naďalej vyššiu mieru dôveryhodnosti než tie nepravdivé. Zatiaľ čo v prípade nepravdivých naratífov je možné z dlhodobého hľadiska pozorovať pomerne stabilný trend, krivka vývoja pravdivých naratífov vykazuje vyššiu mieru variability, pričom v posledných dvoch vlnách dôveryhodnosť mierne vzrástla. Správu o návrhu nového zákona o Slovenskej televízii a rozhlase (STVR), ktorý predpokladá, že vo funkcii predčasne skončí terajší riaditeľ Ľuboš Machaj označilo za dôveryhodnú 77 % opýtaných. Viac ako polovica (53 %) tiež považovala za dôveryhodnú správu o tom, že Ukrajina prestala poskytovať konzulárne služby ukrajinským občanom v brannom veku, ktorí sa zdržiavajú v zahraničí. Približne polovica opýtaných tiež označila za dôveryhodné viaceré nepravdivé naratívy, ktoré sa týkali domáceho, ale aj zahraničného diania.

Otázka: DEZ02. Do akej miery považujete nasledujúce správy za nedôveryhodné, alebo naopak dôveryhodné?

Pozn.: T2B = súčet odpovedí „Úplne dôveryhodná“ a „Skôr dôveryhodná“ alebo „Zaznamenal/a som ju a ďalej som ju šíriť/a“ a „Zaznamenal/a som ju a ďalej som jej nevenoval/a pozornosť“. Otázka: DEZ02. Do akej miery považujete nasledujúce správy za nedôveryhodné, alebo naopak dôveryhodné? DEZ01. Prosím uveďte, do akej miery ste zaznamenali, alebo nezaznamenali nasledujúce správy